

12380 - قازا ۋە قەدەرگە ئىشىنىش توغرىسىدا

سوئال

ئىسلامدا سەبرى قىلىشنىڭ ئورنى قانداق بولىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن مۇسۇلمان سەبرى قىلىدۇ؟ بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

قازا ۋە قەدەرگە ئىشىنىش بولسا ئىماننىڭ ئاساسلىرىدىندۇر، مۇسۇلماننىڭ ئىمانى ئۆزىگە يەتكەن نەرسىنىڭ ئۆزىدىن ئۆتۈپ كەتمىگەنلىكى، ئۆزىدىن ئۆتۈپ كەتمىگەن نەرسىنىڭ ئۆزىگە يەتمىگەنلىكىنى، ھەممە نەرسىنىڭ ئاللاھنىڭ ھۆكۈمى ۋە تەقدىرى قىلىشى بىلەن بولىدىغانلىقىغا ئىشەنمىگىچە مۇكەممەل مۇسۇلمان بولمايدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ** تەرجىمىسى: **بىز ھەقىقەتەن ھەممە نەرسىنى ئۆلچەملىك ياراتتۇق** [سۈرە قەمەر 49-ئايەت].

سەبرىنىڭ ئىماندىكى ئورنى باشنىڭ بەدەندىكى ئورنىغا ئوخشاشتۇر، سەۋرچانلىق دېگەن ئېسىل سۈپەت بولۇپ، ئۇنىڭ ئاقىۋىتى ماختالغۇچىدۇر، سەبىر قىلغۇچىلار ئاللاھ تائالا تەرىپىدىن ھېسابسىز ئەجىر-ساۋابقا ئېرىشىدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **إِنَّمَا يُوقِى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ** تەرجىمىسى: **پەقەت سەۋر قىلغۇچىلارغا ئۇلارنىڭ ئەجىرى ھېسابسىز بېرىلىدۇ**. [سۈرە زۇمەر 10-ئايەت].

زېمىندا، ئىنساننىڭ نەپسىدە، مىلدا، ئائىلىسىدە ۋە ياكى باشقا نەرسىلەردە يۈز بەرگەن بالا-مۇسبەتلەرنىڭ ھەممىسىنى ئاللاھ تائالا يۈز بېرىشتىن ئىلگىرى بىلىدۇ. ئاللاھ تائالا ئۇنى لەۋھۇلمەھپۇزغا يېزىۋەتكەن. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَا ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ** تەرجىمىسى: **يەر يۈزىدىكى بارلىق ھادىسىلەر ۋە ئۆزۈڭلار ئۇچرىغان مۇسبەتلەر بىز ئۇلارنى يارىتىشتىن بۇرۇن لەۋھۇلمەھپۇزغا يېزىلغان، بۇ (ئىش)، شۈبھىسىزكى، ئاللاھقا ئاساندىر**. [سۈرە ھەدىد 22-ئايەت].

مۇسبەتلەردىن ئىنسانغا يەتكەن نەرسە ئىنسان ئۇنى بىلىشۇن ياكى بىلمىشۇن ئۇ ئىنسان ئۈچۈن ياخشىلىقتۇر، چۈنكى ئاللاھ تائالانىڭ قىلغان ھۆكۈمى ئىنسان ئۈچۈن ياخشىدۇر. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا ۚ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ** تەرجىمىسى: ئېيتقىنكى، بىزگە پەقەت ئاللاھنىڭ تەقدىر قىلغان نەرسىسى يېتىدۇ، ئۇ بىزنىڭ مەدەتكارىمىزدۇر. مۆمىنلەر ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىشۇن (يەنى مۆمىنلەر ھەممە ئىشنى ئاللاھقا تاپشۇرسۇن، ئۇندىن باشقا ھېچ ئەھدەدىگە يۈلەنمىسۇن). [سۈرە تەۋبە 51-ئايەت].

ھەرقانداق بىر مۇسبەت ئاللاھنىڭ ئىزنى بىلەن چۈشىدۇ، كىمكى ئاللاھقا ئىشىنىدىكەن ئاللاھ خالىسا ئۇ نەرسە چۈشمەيدۇ، لېكىن ئاللاھ ئۇنىڭغا ئىزنى قىلسا ۋە تەقدىر قىلسا چۈشىدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ** تەرجىمىسى: كىشىگە يەتكەن ھەر قانداق مۇسبەت پەقەت ئاللاھنىڭ ئىزنى (يەنى قازاسى) بىلەنلا (يېتىدۇ)، كىمكى ئاللاھقا (يەنى ھەر قانداق مۇسبەت ئاللاھنىڭ قازاسى بىلەن يېتىدۇ دېگەن سۆزگە) ئىشىنىدىكەن، ئاللاھ ئۇنىڭ قەلبىنى (سەۋرگە) يېتەكلەيدۇ، ئاللاھ ھەر نەرسىنى بىلگۈچىدۇر. [تەغابۇن سۈرىسى 11-ئايەت].

ئىنسان بارلىق مۇسبەتنىڭ ئاللاھنىڭ ھۆكۈمى ۋە تەقدىرى بىلەن يۈز بېرىدىغانلىقىنى بىلگەن ۋاقىتتا، ئۇ كىشىگە بۇنىڭغا ئىشىنىشى، بويسۇنۇشى ۋە سەبىر قىلىشى كېرەك بولىدۇ، سەۋىرىنىڭ مۇكاپىتى جەننەتتۇر. بۇ ھەقتە ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَجَزَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا** تەرجىمىسى: ئۇلارنىڭ سەۋىرى - تاقەتلىرى ئۈچۈن ئاللاھ ئۇلارنى جەننەت بىلەن ۋە (ئۇ يەردىكى) يىپەك (لىباسلار) بىلەن مۇكاپاتلايدۇ. [سۈرە ئىنسان 12-ئايەت].

ئاللاھنىڭ دىنىغا دەۋەت قىلىش بۈيۈك ۋەزىپىدۇر، بۇ ۋەزىپىنى ئادا قىلىدىغان كىشى تۈرلۈك ئەزىيەت ۋە مۇسبەتلەرگە دۇچ كېلىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئاللاھ تائالا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى باشقا پەيغەمبەرلەرگە ئوخشاش سەبىر قىلىشقا بۇيرۇپ مۇنداق دەيدۇ: **فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ** تەرجىمىسى: (ئى مۇھەممەد!) سەن (مۇشرىكلارنىڭ سالغان جاپاسىغا) ئىرادىلىك پەيغەمبەرلەر سەۋىرى قىلغاندەك سەۋىر قىلغىن. [سۈرە ئەھقاپ 35-ئايەت].

ئاللاھ تائالا مۆمىنلەرنى توغرا يولغا باشلىدى، ئۇلارغا بىرەر ئىش ئىغىر كەلگەن ياكى مۇسبەت يەتكەن ۋاقىتتا ئاللاھ تائالا ئۇلارنىڭ غەم-قايغۇلىرىنى كۆتۈرۈۋېتىش ۋە تىزدىن خاتىرجەم قىلىش ئۈچۈن بۇ مۇسبەتكە سەۋىرچانلىق ۋە ناماز بىلەن ياردەم ئېلىشنى بۇيرىدى. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ ۚ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ** تەرجىمىسى: ئى مۆمىنلەر! سەۋىر ۋە ناماز ئارقىلىق ياردەم تىلەڭلار. ئاللاھ ھەقىقەتەن سەۋىر قىلغۇچىلار بىلەن بىللەدۇر. [سۈرە بەقەرە 153-ئايەت].

مۆمىن ئۈچۈن ئاللاھنىڭ تەقدىرىگە، ئاللاھنىڭ تائەت-ئىبادىتىگە ۋە ئاللاھقا ئاسىيلىق قىلىشتىن ساقلىنىشقا سەبىر قىلىش زۆرۈر بولىدۇ، سەبىر قىلغان كىشىگە ئاللاھ تائالا قىيامەت قىيامەت كۈنىدە ھېسابسىز ئەجىر-ساۋاپ بېرىدۇ، بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **إِنَّمَا يُوفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ** تەرجىمىسى: **پەقەت سەۋر قىلغۇچىلارغا ئۇلارنىڭ ئەجىرى ھېسابسىز بېرىلىدۇ.** [زۇمەر سۈرىسى 10-ئايەت].

خۇسۇسەن مۆمىن خۇرسەنلىك ۋە خاپىلىق يەتكەن ۋاقىتلىرىدىمۇ ئەجىر-ساۋابقا ئېرىشىدۇ، بۇ توغرىدا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ: **مۆمىننىڭ ئىشى ھەيران قالارلىق، ئۇنىڭ ھەممە ئىشلىرى خەيرلىكتۇر، ئەگەر ئۇنىڭغا ياخشىلىق كەلسە ئاللاھ تائالاغا شۈكۈر قىلىدۇ، بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن خەيرلىكتۇر. ئەگەر مۇسەببەتكە ئۇچرىسا سەبىر قىلىدۇ، بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن يەنە خەيرلىكتۇر. بۇنداق بولۇش پەقەت مۆمىن كىشىگىلا نەسىب بولىدۇ.** [مۇسلىم رىۋايىتى 2999-ھەدىس].

ئاللاھ تائالا بىزگە مۇسەببەت يەتكەندە نېمە دېيىشىمىزنى ئۈگەتتى، پەرۋەردىگارىمىزنىڭ يېنىدا سەبىر قىلغۇچىلارغا بېرىلىدىغان ئالى ئورۇنلارنى بايان قىلدى. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ** تەرجىمىسى: «بىز سىلەرنى بىرئاز قورقۇنۇپ، بىرئاز قەھەتچىلىك، ماللىرىڭلار، جانلىرىڭلار، بالىلىرىڭلار ۋە زىرائەتلىرىڭلارغا يېتىدىغان زىيان بىلەن چوقۇم سىنايمىز. (بېشىغا كەلگەن مۇسەببەت ۋە زىيان - زەخمەتلەرگە) سەۋر قىلغۇچىلارغا (جەننەت بىلەن) خۇشخەۋەر بەرگىن، ئۇلارغا بىرەر مۇسەببەت كەلگەن چاغدا، ئۇلار: **بىز ئەلۋەتتە ئاللاھنىڭ ئىگىدارچىلىقىدىمىز (ئاللاھنىڭ بەندىلىرىمىز)، چوقۇم ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا قايتىمىز** دەيدۇ، ئەنە شۇلار پەرۋەردىگارىمىزنىڭ مەغپىرىتى ۋە رەھمىتىگە ئېرىشكۈچىلەردۇر، ئەنە شۇلار ھىدايەت تاپقۇچىلاردۇر.» [سۇرە بەقەرە سۈرىسى 155-157-ئايەتلەر].

شەيخ مۇھەممەد ئىبنى ئىبراھىم تۇۋەيجىرىنىڭ "ئىسلام دىنىنىڭ ئاساسى" ناملىق كىتابىدىن ئېلىندى.

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.